

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The version of the following full text has not yet been defined or was untraceable and may differ from the publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/67484>

Please be advised that this information was generated on 2021-09-28 and may be subject to change.

Gemeente dupe van angst voor gekozen burgemeester

Uit angst voor de gekozen burgemeester worden nu al maatregelen genomen die slecht zijn voor de autonome positie van gemeenten, aldus .

Michiel S. de Vries

Het plan van minister De Graaf voor een gekozen burgemeester stuit op veel weerstand. Thomas van der Dunk wees het plan vorige week op deze pagina af. Een direct gekozen burgemeester die zijn eigen team samenstelt, legt te veel macht in handen van een persoon. Inmiddels opteert de PvdA voor een door de gemeenteraad gekozen burgemeester. Ook de meeste zittende burgemeesters zelf willen niet worden gekozen.

Toch is er niets om bang voor te zijn. Het is alleen de angst zelf die negatieve gevolgen heeft. Die door angst ingegeven gevolgen zijn nu al zichtbaar.

Vaak zijn de standpunten van de tegenstanders ingegeven door eigenbelang. De zittende burgemeesters zien hun ontslag aankomen en politieke partijen zien een voor henzelf nadelige verandering in het politieke landschap. Naar buiten hanteren zij echter andere argumenten. De lokale dorpsgek zou aan de macht kunnen komen, de verhoudingen in de gemeente zouden verstoord kunnen worden, de grondwet zou moeten worden aangepast omdat de gemeenteraad niet langer als hoofd van de gemeente zou kunnen worden gezien en een gekozen burgemeester zou niet passen in de consensusdemocratie die Nederland is.

Trouwens, ook de voorstanders kunnen er wat van. De gekozen burgemeester zou de publieke participatie bevorderen, de afstand tussen burger en politiek verkleinen, van het burgemeestersambt eindelijk een serieuze functie maken en een einde maken aan het hooghartige gedrag van het Rijk ten opzichte van gemeenten.

Het zijn allemaal overtrokken mythes, want uit allerlei wetenschappelijk onderzoek blijkt dat er na invoering van het systeem van de gekozen burgemeester eigenlijk weinig verandert. Zowel de verwachte positieve als negatieve gevolgen blijken nauwelijks zichtbaar te zijn.

Het enige dat verandert, is dat de burgemeester in plaats van een lokale bestuurder een lokale politicus wordt. Door bestuurskundigen is de afgelopen honderd jaar veel nagedacht over het verschil tussen bestuurders en politici. Politici zouden hun functioneren primair zien als een roeping, terwijl het voor bestuurders vooral een beroep is, politici worden verkozen op basis van hun charisma, politieke standpunten en beloftes aan de kiezer, terwijl bestuurders worden benoemd op basis van hun (bewezen) capaciteiten. Politici zijn besluitvormers, terwijl bestuurders meer uitvoerders zijn.

Op zich is er niets tegen een burgemeester die aan de kenmerken van een politicus voldoet, dat wil zeggen een generalist die vanuit principes werkt, beloftes doet en nakomt, besluiten

kan nemen op basis van democratisch verkregen legitimiteit, verantwoordelijk is en verantwoordelijk kan worden gehouden.

Later kwamen in het bestuurskundig denken echter ook andere verschillen tussen politici en bestuurders aan het orde. Politici zouden slechts uit zijn op herverkiezing en daardoor een korte termijn perspectief hebben. Zij zouden onervaren zijn en minder goed opgeleid. Ook zouden zij te weinig oog voor procedures hebben en vooral autoritair zijn. Het zijn deze punten die leiden tot de angst voor de gekozen burgemeester.

Door die angst wordt nu al een aantal voorzorgsmaatregelen genomen, opdat straks het 'gevaar' van de dorpsgek als burgemeester bezworen kan worden. Omdat de burgemeester lid is van de gezagsdriehoek denken officieren van Justitie en commissarissen van politie nu al na over de informatie die zij zo'n burgemeester wel en vooral niet zullen geven. Want je weet nooit wat zo'n gekozen dorpsgek er mee zal doen. Ook op het ministerie van Justitie wordt daarover nagedacht. De burgemeester als hoofd van de politie? Dat kan dus niet meer als de burgemeester gekozen is. Daarom zijn nu al voorbereidingen gaande om de politieorganisatie te centraliseren.

Hetzelfde geldt voor het ministerie van Financien. Een ondeskundige burgemeester die kan besluiten hoe geld wordt verdeeld en uitgegeven in een gemeente? Dat is gevaarlijk en moet worden voorkomen. Daarom zijn er plannen om de grootste inkomstenbron van gemeenten, de onroerend zakenbelasting, af te schaffen en de controle op gemeentelijke uitgaven te vergroten. Te verwachten valt dat er de komende twee jaar nog meer centraliserende maatregelen zullen worden genomen met als achterliggend argument de op handen zijnde gekozen burgemeester. Wat overblijft is een bestuurlijke structuur waarin de zelfstandigheid van gemeenten wordt uitgehold.

Met andere woorden, de negatieve gevolgen van een gekozen burgemeester treden niet pas op als hij gekozen is, maar zijn nu al zichtbaar. Het is de angst voor iets dat eigenlijk betekenisloos is, die maakt dat de plannen voor een gekozen burgemeester al negatief uitpakken, nog voor het besluit over invoering is genomen. Als dan over twee jaar blijkt dat enkele, nog steeds angstige senatoren van de VVD het gekozen burgemeesterschap alsnog afwijzen, en het hele plan niet doorgaat, hebben de gevolgen al plaatsgevonden en is weer een stukje lokale autonomie verdwenen. De gemeenten blijven dan helemaal met lege handen achter.

Als deze analyse juist is kan de conclusie niet anders zijn dan dat de plannen voor een gekozen burgemeester beter achterwege hadden kunnen blijven. Niet vanwege de negatieve gevolgen achteraf - die zijn er niet - maar vanwege het anticiperend gedrag van instellingen en personen vooraf.

Anderzijds, nu het proces toch is ingezet, kan het ook maar beter worden doorgezet. Anders wordt het democratisch tekort in gemeenten wel heel groot en zal de kloof tussen burgers en politiek nog verder toenemen.

Dr. M.S. de Vries is als bestuurskundige verbonden aan de Radboud Universiteit Nijmegen.